

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการค้างชำระหนี้เงินกู้ ของสหกรณ์การเกษตรเมืองมหาสารคาม จำกัด จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์
2. ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์

ในปัจจุบันมีผู้ศึกษาถึงสาเหตุของการค้างชำระหนี้ไว้หลายท่าน ซึ่งแตกต่างกันออกไป ผู้วิจัยได้นำแนวความคิดของ **วิลาวัลย์ ตั้งสกุล (2543 : 63-67)** ได้กล่าวถึงสาเหตุของปัญหาการค้างชำระหนี้เงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์ ดังนี้

1.1 ปัญหาทางการผลิต ได้แก่ ปุ๋ยเคมี และปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ขาดแคลนแรงงาน และอัตราค่าจ้างแรงงานสูง ผลผลิตต่อไร่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ที่ดินทำการเกษตรไม่เหมาะสม ขาดแหล่งน้ำชลประทาน ขาดการนำเครื่องจักรกลการเกษตรมาใช้

1.2 ปัญหาทางการตลาด ได้แก่ ผลผลิตราคาตกต่ำไม่คุ้มกับการลงทุน พ่อค้าคนกลางกดราคาผลผลิต ขาดสถานที่เก็บผลผลิตเพื่อรอราคา ขาดยานพาหนะขนส่งผลผลิตเพื่อนำไปขาย

1.3 ปัญหาทางภัยธรรมชาติ ได้แก่ ฝนแล้ง น้ำท่วมเกิดโรค และแมลงศัตรูพืชระบาด เป็นต้น

1.4 ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคอยู่ในเกณฑ์สูง ต้องรีบขายผลผลิตช่วงต้นฤดูเพื่อนำเงินไปชำระหนี้แหล่งอื่น ไม่มีอาชีพเสริม มีภาระส่งบุตรเรียนหนังสือ ใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์

1.5 ปัญหาการดำเนินงานของสหกรณ์ ได้แก่ ไม่มีการแนะนำในการทำแผนการผลิต เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ไม่ได้ติดตามทวงถามอย่างต่อเนื่อง ขาดการประชาสัมพันธ์ การส่งข่าว ข้อมูลความเคลื่อนไหวที่เป็นประโยชน์ ไม่มีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้

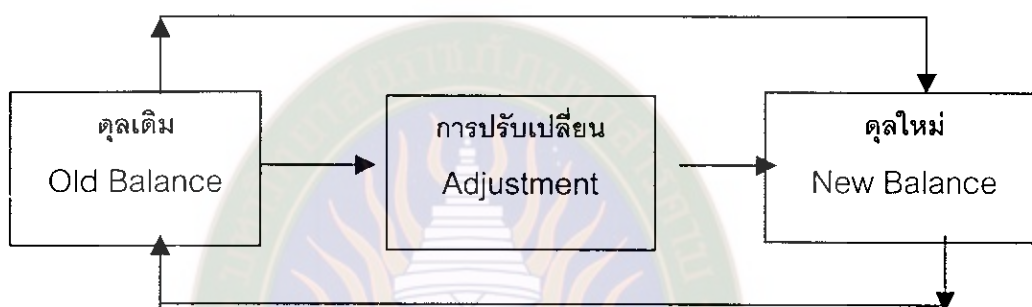
นอกจากปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ที่เป็นสาเหตุทำให้สมาชิกสหกรณ์ ไม่สามารถชำระหนี้กับสหกรณ์ได้ ยังมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ความซื่อสัตย์ของสมาชิกสหกรณ์ ความขยันขันแข็งของสมาชิกสหกรณ์ การเอาใจใส่ในการทวงถามติดตามหนี้ของพนักงานสหกรณ์ นโยบายการเร่งรัดและการดำเนินคดีของสหกรณ์ นโยบายการดำเนินธุรกิจที่ครบวงจรของสหกรณ์ ตลอดจนการเอาอย่างของสมาชิกที่เห็นมีสมาชิกคนอื่นไม่ส่งชำระหนี้ตนเองจึงไม่ส่งชำระหนี้บ้าง จากการศึกษาของ ศิริชัย สาครรัตน์กุล, ยงเกียรติ จุญญศักดิ์สกุล, เฉลี่ย งามวงษ์ (อ้างใน สุพจน์ วัฒนวิเชียร, 2543 : 57 - 65) ได้ศึกษาเรื่องการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรในประเทศไทย ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัจจัยที่มีผลกระทบต่อเกษตรกรกับนโยบายสินเชื่อเพื่อการเกษตร ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาระหนี้สินของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรอย่างตลาด จำกัด พบว่า การประกอบอาชีพการเกษตรเป็นกิจการที่มีอัตราเสี่ยงสูงเพราะในด้านการผลิตเกษตรกรยังต้องพึ่งพาอาศัยดิน ฟ้า อากาศ ถ้าธรรมชาติไม่เอื้ออำนวยผลผลิตก็ตกต่ำ นอกจากนี้ยังประสบปัญหาในด้านราคาของพืชผลเกษตรกร จึงประสบกับความยากจนเป็นภาระแก่ผู้ให้กู้เป็นอย่างมาก ดังนั้น ธนาคารพาณิชย์ทั่วไปจึงไม่สนับสนุนให้เข้าไปลงทุนเพราะเสี่ยงที่จะไม่ได้รับการชำระหนี้คืน เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็นภาระของรัฐบาลที่จะเข้าแทรกแซงช่วยเหลือจัดสรรสินเชื่อเพื่อการเกษตรโดยให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ในฐานะที่เป็นธนาคารของรัฐบาลดำเนินการให้เกษตรกรกู้ยืมนำไปเป็นทุนหมุนเวียนซื้อปัจจัยการผลิต ซื้อเครื่องจักรกล ซื้อปุ๋ยเคมี ค่าจ้างแรงงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเกษตร ให้เกิดผลตอบสนองทางสังคมเป็นรากฐานสำคัญที่มีส่วนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยส่วนรวม

2. ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Growth Theory)

แนวคิดพื้นฐาน เป็นทฤษฎีเชิงรูปธรรมของสำนักโครงสร้างหน้าที่ ซึ่งเชื่อว่าที่สังคมดำรงอยู่ได้ เพราะมีโครงสร้าง มีองค์ประกอบที่เป็นระบบหรือส่วนย่อย แต่ละองค์ประกอบหรือส่วนย่อย ต่างก็ทำหน้าที่ และมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เมื่อมีส่วนใดไม่ทำหน้าที่ การปรับตัว จะเกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการสมดุลการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นโดยการนำเข้าปัจจัยภายนอก มาทำให้เกิดภาวะที่ไม่สมดุลภายในโครงสร้างการปรับตัวจะเกิดขึ้นเพื่อให้เข้าสู่ภาวะสมดุลอย่างเดิม

แนวคิดหลัก มองเศรษฐกิจว่าเป็นระบบซึ่งประกอบด้วยส่วนย่อยหรือระบบย่อยต่างๆ แต่ระบบย่อยต่างก็ทำหน้าที่การปรับเปลี่ยนเกิดจากความไม่พอใจในสิ่งที่ดำรงอยู่ในด้านวัตถุประสงค์การขาดแคลนจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนจากดุลเดิมให้ไปสู่ดุลใหม่ โดยการขยายสิ่งที่ไม่มีก็ทำให้มีสิ่งที่มีน้อยก็ทำให้มีมากหลากหลายขึ้นไป หรือเป็นการสร้างความหลากหลายของผลผลิต ทั้งนี้โดยเริ่มต้นที่ระบบย่อยที่มีประสิทธิภาพก่อน โดยผลที่สุดจะทำให้ขยายไปสู่ระบบย่อยอื่นที่ได้ประโยชน์น้อยตามหลักขยายแล้วจึงกระจาย

นักทฤษฎีกลุ่มนี้ เชื่อว่าระบบเศรษฐกิจสามารถขยายขึ้นสู่ความเจริญทางเศรษฐกิจได้ถ้าทุ่มเทปัจจัยภายนอกเข้าไปในระบบย่อย ซึ่งเป็นผลให้ระบบย่อยต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและความสมดุลของระบบย่อย เนื่องจากมีทรัพยากรอย่างจำกัดไม่สามารถที่จะทุ่มเทให้ทุกระบบย่อย จำเป็นต้องหาระบบย่อยที่มีประสิทธิภาพ ศักยภาพที่จะสามารถเป็นตัวนำได้ ส่วนระบบอื่นจำเป็นต้องละทิ้งไว้ก่อน เพื่อรอการกระจายในภายหลัง

ตัวอย่าง ระบบเศรษฐกิจของไทยในแนวสำนักโครงสร้างหน้าที่ จะประกอบไปด้วย

1. ภาคเกษตร
2. ภาคอุตสาหกรรม
3. ภาคบริการ

ทั้งสามภาคต่างก็มีหน้าที่ของตัวเอง มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ตามหลักทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจจะขยายตัวระดับขั้นทะยานได้ จะต้องมีการนำเข้าปัจจัยภายนอกที่ขาดแคลนเข้าไปในภาคใดภาคหนึ่ง ที่มีประสิทธิภาพซึ่งได้แก่ภาคอุตสาหกรรมที่มีความแน่นหนากว่าภาคอื่น และมีการขยายตัวได้สูงกว่าภาคอื่น จึงใช้ภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคนำโดยการทำให้เกิดเป็นอุตสาหกรรมการเกษตร เพื่อเพิ่มค่าของผลผลิตที่สามารถใช้วัตถุดิบภายในประเทศได้ ส่วนภาคเกษตรและภาคบริการจำเป็นต้องละทิ้งไว้ก่อน เพื่อให้เกิดการสมดุลที่เกิดจากภาคอุตสาหกรรมซึ่งนำหน้าภาคอื่น ๆ ในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

จนถึงจุดหนึ่งที่มีการเจริญเติบโตจะกระจายไปสู่ภาคเกษตรและภาคบริการ อันเป็นผลกระทบที่เกิดจากการปรับตัวของภาคเกษตรและภาคบริการเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจที่มีความสมดุลเกิดขึ้นดังเดิม

จุดอ่อนของทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

1. รายได้กระจายช้า เพราะทุ่มเทเฉพาะภาคอุตสาหกรรมเท่านั้น นอกจากนั้นแล้วการทุ่มเทส่วนใหญ่เป็นไปที่กลุ่มทุน (ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนน้อย)
2. ทฤษฎีนี้มองปัญหาสังคมเป็นวิทยาศาสตร์ธรรมดาเกินไป ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวแบบนี้อาจจะไม่เป็นจริงเสมอไป โดยต้องอาศัยเงื่อนไขและกลไกอื่น ๆ

จุดแข็งของทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

1. ลดการว่างงาน เพราะทุ่มเทลงไปภาคอุตสาหกรรม ทำให้เกิดความต้องการด้านแรงงานเพิ่มขึ้นสามารถเลือกใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
2. มีความเป็นจริง

ตัวอย่าง เช่น เกษตรกรหรือประชาชนทั่วไปที่ยังไม่มีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบของสหกรณ์ จะมีการอยู่แบบกระจัดกระจายไม่มีการเจริญเติบโต หากมีการรวมกลุ่มกันเป็นรูปแบบของสหกรณ์ก็จะมีพลังเข้มแข็ง ในการประกอบอาชีพการทำธุรกิจการต่อรองการขายผลผลิตทางด้านเกษตรต่างๆ มีการกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ไปลงทุนทำให้เกิดรายได้ทำให้ครอบครัวมีรายได้ที่สูงขึ้น และครอบครัวมีฐานะที่ดีขึ้น

2.2 ทฤษฎีการพึ่งพิง (Dependency Theory)

คำจำกัดความของคำว่าพึ่งพิง มีความหมายเดียวกับคำว่า พึ่งพา เพราะ แปลมาจากภาษาอังกฤษคำเดียวกัน คือ Dependency ความหมายของคำ แสดงถึงสภาพของการที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ การพึ่งพิงนั้นชี้ให้เห็นว่า เราไม่สามารถยืนอยู่ได้ด้วยตัวเองต้องอาศัยพึ่งพิงคนอื่นเขา คนที่เขาจะให้เราอาศัยก็ต้องคิดคำนวณถึงผลประโยชน์ที่จะได้จากการให้เราอาศัยพิงอยู่นั้น ถ้าเราให้ผลประโยชน์หรือปฏิบัติตัวดีถูกใจเขา เขาก็ให้เราพิงต่อไป ถ้าเราทำตัวไม่ถูกใจเขา เขาไม่พอใจขึ้นมา เขาก็จะผลักเราออกไป ไม่ยอมให้เราอาศัยพิงพิงต่อไป เราก็อาจจะต้องล้มทั้งยืน เพราะความที่เคยชินกับการพึ่งพิงเขามาตลอด สำหรับการพึ่งพิงก็มี ความหมายชี้แนะให้เห็นว่าเราไม่สามารถไปยังจุดหมายปลายทางที่เราต้องการไปได้ด้วยตัวของเราเอง ต้องอาศัยคนอื่นเขาพาไปยังจุดหมายปลายทางที่เราต้องการหรือเดินตามหลังเขาไป ซึ่งถ้าเขาได้ประโยชน์พิงพอใจ เขาก็พาเราไปด้วย แต่ถ้าเขาไม่ได้ประโยชน์ เขาก็สะบัดเรา

ออกแล้วเดินหนีไป ปลอ่ยให้เราต้องยืนอึดอัดไม่รู้ว่าจะก้าวไปในทิศทางใดต่อไปหรือไม่รู้
ทิศทางที่จะไป แต่ไม่รู้ว่าจะไปได้อย่างไรด้วยตัวเอง เพราะความที่เคยเดินตามเขาไปหรือให้
เขาพาไปเสียจนเคย

ทฤษฎีพึ่งพิง เป็นแนวความคิดหนึ่งในบรรดาหลายๆ แนวความคิดที่อธิบายถึง
ความล้าหลังหรือด้อยพัฒนาของประเทศกำลังพัฒนา และวิถีทางแห่งการหลุดพ้นออกจาก
ความล้าหลัง หรือความด้อยพัฒนานั้นในการที่จะศึกษา Dependency Theory โดยตัดตอน
ศึกษาแต่เฉพาะทฤษฎีพึ่งพิง ไม่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาและความด้อยพัฒนา ที่มีมาก่อน
หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ไม่ศึกษาภูมิหลังของทฤษฎีพึ่งพิง จะทำให้ไม่สามารถเข้าใจทฤษฎีพึ่งพิง
ได้ดีพอ

ภูมิหลังของทฤษฎีพึ่งพิง การเปลี่ยนแปลงให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมเป็น
ความมุ่งหมายที่สำคัญที่สุด ทั้งในประเทศกำลังพัฒนาในปัจจุบัน และประเทศตะวันตก
ในสมัยของการปฏิวัติอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงนี้จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางสถาบัน
ใหม่และมีความคิดใหม่ที่มีพลังอันสามารถทำลายอุปสรรคและความคิดดั้งเดิมที่ขัดขวางการ
เปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรมนั้นได้ด้วย ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยอมรับกันมากจน
เรียกได้ว่าเป็นทฤษฎีหยั่งราก มีอยู่จำนวนมาก "ซิมมอน โซแดก" ได้รวบรวมทฤษฎีเหล่านี้ไว้
เป็นแนวทางศึกษาการพัฒนาได้ 5 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 เกี่ยวกับบรรดาทฤษฎีวิวัฒนาการของการพัฒนา

แนวทางที่ 2 เกี่ยวกับทฤษฎีทางสังคมวิทยาภาค ของการเปลี่ยนแปลงให้เป็น
สังคมอุตสาหกรรม

แนวทางที่ 3 มุ่งมองที่กลไกของการพัฒนา โดยเฉพาะคำอธิบายทางจิตวิทยา
ที่ปรากฏอยู่ในการศึกษาทุนนิยม และจริยธรรมโปรเตสแตนท์

แนวทางที่ 4 เน้นที่การพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเมือง

แนวทางที่ 5 เน้นที่บรรดาทฤษฎีของการทำประเทศให้ทันสมัย

ทฤษฎีการพัฒนา ทั้งที่มาจากประเทศพัฒนา และจากลาตินอเมริกาต่างก็ได้รับ
คำวิจารณ์ว่าเป็นทฤษฎีที่ล้มเหลว ในการอธิบายความด้อยพัฒนาของลาตินอเมริกา กลยุทธ์
สำหรับกำจัดความด้อยพัฒนาที่ทฤษฎีเหล่านี้ เสนอไว้ก็ไม่สามารถนำมาปฏิบัติให้เกิดผล
จริงจังได้ การวิจารณ์ทฤษฎีเดิมและการเสนอคำอธิบายและข้อเสนอใหม่เกี่ยวกับสาเหตุของ
ความด้อยพัฒนา และการแก้ไขให้หลุดพ้นจากความด้อยพัฒนาของนักวิชาการลาตินอเมริกา
เหล่านั้น ได้รวมตัวพัฒนาขึ้นมาเป็นทฤษฎีพึ่งพาประกอบกับการเดินในแนวทาง

ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Growth Theory) พยายามสร้างอุตสาหกรรมแล้วก็กลายเป็นล้มละลาย สาเหตุใหญ่ก็คือเราต้องพึ่งเทคโนโลยีของต่างชาติ เราไม่มีของเราเองและการรับพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมก้าวกระโดด

ตัวอย่างเช่น สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองมหาสารคาม จำกัด ที่มีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มในตำบลต่างๆ เพื่อจัดตั้งเป็นสหกรณ์ขึ้นมา ก็เพื่อจะพึ่งพิงในการทำธุรกิจต่างๆ ของระบบสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็งในการที่จะต่อรองกับภาคเอกชนต่างๆ คือ การตลาดจะมีการจัดหาปุ๋ยเคมี อุปกรณ์เครื่องจักร เครื่องมือการเกษตร เครื่องอุปโภคบริโภค มาจำหน่ายในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาดทั่วไป การรับซื้อผลผลิตที่มีราคาดี ตลอดจนการให้สินเชื่อ ทางด้านเงินกู้กับสมาชิกจะให้สหกรณ์หาแหล่งเงินกู้ยืมที่คิดอัตราดอกเบี้ยต่ำ และนำมาให้สมาชิกที่มีความเดือดร้อนทางการเงินเป็นการช่วยให้สมาชิกนำไปประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นหลักการพึ่งพิงซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกกับสหกรณ์

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของการค้างชำระหนี้ มีผู้ศึกษาและวิจัยไว้หลายท่าน ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาเพื่อเป็นแนวความคิด ดังนี้

กัลยา โทวิเชียร (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ที่ทำการเลี้ยวโคนมในอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ที่มีผลกระทบต่อการชำระคืนเงินกู้ยืม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยหลักที่เป็นเหตุผลและอุปสรรคต่อการชำระคืน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของครอบครัว

กัลยาพร กัลยาบุตร (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้สินเชื่อการเกษตร ในจังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อ พ.ศ.2533 ผลการศึกษาพบว่า ที่เกษตรกรกู้ยืมและค้างชำระ เมื่อตอนต้นปีเป็นหนี้ค้างชำระกับสถาบันการเงิน เช่น สหกรณ์การเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาเป็นหนี้ค้างชำระกับธนาคารพาณิชย์ และเงินกู้มาจากพ่อค้านายทุน ในการกู้จะเป็นสินเชื่อระยะสั้นเพื่อทำการผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการซื้อปัจจัยการผลิต การศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสินเชื่อการเกษตร ได้แก่ หนี้สินค้างชำระเมื่อตอนต้นปีทรัพย์สินในการดำเนินการเกษตรของฟาร์ม และค่าใช้จ่ายในการบริโภคของครอบครัว ผลการวิเคราะห์ สรุปได้ว่าปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีผลกระทบต่อการใช้สินเชื่อการเกษตร ได้แก่ รายได้สุทธิ

ของฟาร์มค่าใช้จ่ายในการบริโภคของครอบครัว หนี้ค้างชำระเมื่อตอนต้นปี และทรัพย์สินในการดำเนินการเกษตรของฟาร์ม ตามลำดับ

กัมปนาท เพ็ญสุภา (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้เพื่อการเกษตรของเกษตรกร อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร ปีการเพาะปลูกปี พ.ศ. 2534-2535 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานฟาร์ม ค่าใช้จ่ายในการบริโภค ทรัพย์สินหมุนเวียน และรายได้เงินสดจากฟาร์ม นอกจากนี้การวิเคราะห์ยังพบว่า ปริมาณเงินกู้ รายได้ที่เป็นเงินสดของฟาร์ม และค่าใช้จ่ายในการบริโภคเป็นตัวแปรที่ทำให้การค้างชำระหนี้ของเกษตรกร

ขวัญใจ รังษีสริระชัย (2530 : 10-15) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้เงินกู้ของเกษตรกรในจังหวัดกาฬสินธุ์ ปี พ.ศ. 2530 ผลการศึกษาพบว่า การใช้เงินกู้ของเกษตรกรที่ทำการปลูกข้าว มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานฟาร์ม ขนาดของพื้นที่และอายุของหัวหน้าครอบครัวก็เป็นผลกระทบ คือขนาดของพื้นที่ทำการเกษตรจำนวนมาก จะมีการใช้สินเชื่อการเกษตรมากขึ้น ดังนั้น วงเงินกู้ที่ให้แก่เกษตรกรจึงสอดคล้องกับขนาดของฟาร์มหรือพื้นที่ ดังนั้น การใช้สินเชื่อหรือเงินกู้ของเกษตรกรว่าการผลิตในแต่ละฤดูกาลผลิตจะพอเพียงกับขนาดของฟาร์มหรือไม่ในการดำเนินกิจกรรมการผลิต

คณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (2533 : 20-21) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาหนี้สินของเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่า หนี้ค้างชำระของเกษตรกร ต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่ไม่อาจควบคุมได้ เช่น สภาพของดิน ฟ้า อากาศที่แปรเปลี่ยน ความไม่มีเสถียรภาพทางด้านการตลาดสินค้าเกษตร ล้วนมีผลกระทบต่อความไม่แน่นอนของระดับรายได้ และรายจ่ายของเกษตรกรทั้งสิ้น และในที่สุดก็ส่งผลกระทบต่อภาระหนี้ของเกษตรกรต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ถึงแม้ธนาคารจะได้พยายามทุกวิถีทาง ในการดำเนินงานด้านสินเชื่อและบริการอื่นๆ เพื่อที่จะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น เพื่อที่จะให้เกษตรกรสามารถผลิตผลผลิตให้ได้มาก และได้มีรายได้ในการส่งชำระหนี้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร แต่ด้วยเหตุสุดวิสัยที่ปัจจัยต่างๆ ที่นอกเหนือจากการควบคุมไม่ได้แล้วยังทำให้เกษตรกรมีหนี้ค้างชำระต่อธนาคาร ซึ่งสาเหตุสำคัญก็คือ ผลผลิตของเกษตรกรประสบกับปัญหาราคาตกต่ำ ง่ายเสีย จึงทำให้เกษตรกรมีปัญหานี้ค้างชำระต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และประยงค์ เนตยารักษ์ (2524 : 48) ได้ศึกษาเรื่อง นายทุนที่ให้เงินกู้ยืมในตลาดสินค้าของเกษตรกรชนบทไทย ผลการศึกษาพบว่า มีวิธีการและเทคนิคแตกต่างกับตลาดสินค้าทั่วไป เป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันในตลาดเงินกู้ ผู้ให้กู้มีความต้องการให้ทรัพยากร (เงิน) แก่ผู้กู้ไปก่อน โดยมุ่งหวังที่จะได้เงินต้นกลับคืนมาพร้อมผลตอบแทนคือดอกเบี้ยในภายหลัง ปัญหาที่สำคัญมีอยู่ว่านายทุนผู้ให้กู้ต้องมีการตัดสินใจว่าควรให้ใครกู้และเมื่อผู้กู้ไปแล้วจะติดตามกลับคืนมาได้อย่างไร จึงจะได้เงินต้นพร้อมดอกเบี้ยกลับคืนมา ดังนั้น เทคนิคและวิธีการให้กู้ ก็คือเทคนิคและวิธีการหาข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้กู้ และเทคนิค และวิธีการติดตามบังคับหนี้ ตลอดจนความเป็นญาติ พี่น้อง เพื่อนบ้านที่มีความสนิทสนม และคุ้นเคยที่สำคัญคือ หลักประกันในการกู้เงินแต่ละครั้ง

จันทร์ศรี สมวิลาส (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการชำระคืน สมาชิกมีหนี้มากการส่งชำระจะน้อย ปัญหาคือการให้บริการของสหกรณ์ล่าช้าไม่ทันกับฤดูกาลผลิตอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์สูงเกินไป ผลผลิตของสมาชิกไม่มีตลาดรองรับที่แน่นอน

ฉลอง บุญพิทักษ์กุล (2528 : 739) ได้ศึกษาเรื่อง สาเหตุที่สมาชิกสหกรณ์ชำระหนี้เงินกู้ต่อสหกรณ์ไม่ได้หรือมีอัตราส่วนในการชำระคืนที่ต่ำนั้น ผลการศึกษาพบว่า มีสาเหตุมาจาก

1. เกิดจากความล้มเหลวทางการผลิต อันเนื่องมาจากประสบกับภัยธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม เกิดโรคระบาดและแมลงศัตรูพืช เป็นต้น
2. เกิดจากการเร่งรัดหนี้ หรือการเรียกเก็บหนี้ ไม่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ พนักงานสินเชื่อของสหกรณ์ ขาดการติดตามทวงถามอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ตลอดจนกรรมการที่ได้รับมอบหมายให้ติดตามหนี้ไม่ปฏิบัติหน้าที่ หรือเป็นเพราะความใกล้ชิดกับสมาชิกมากเกินไป ก็อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความเกรงใจไม่กล้าทวงถาม หรือความเป็นญาติพี่น้อง คนที่เคารพนับถือจึงเกิดความเกรงใจ
3. ขาดการตรวจสอบการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ กล่าวคือ เมื่อสมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้ว สหกรณ์มิได้ติดตามตรวจสอบการใช้เงินกู้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในสัญญาเงินกู้ เช่น กู้ไปเพื่อปรับปรุงที่ดิน แต่กลับนำไปใช้ทางที่ผิดวัตถุประสงค์

4. เกิดความไม่เข้าใจในธุรกิจ สมาชิกที่บางส่วนหนึ่งไม่เข้าใจถึงเงื่อนไขการชำระคืนว่า เมื่อใดจะถึงกำหนดชำระ กว่าถึงกำหนดการชำระคืนจึงทำให้หลงลืมไปได้และนำเงินที่มีอยู่ ไปใช้ทางอื่นที่เป็นปัญหาเฉพาะหน้าก่อน

5. สมาชิกปิดพริ้วไม่ชำระหนี้ อันเนื่องมาจากสาเหตุ เช่น ลักษณะนิสัยเหนียวหนี้ สมาชิกผู้กู้บางรายมีความสามารถที่จะชำระหนี้ให้แก่สหกรณ์ได้ตามกำหนดสัญญาแต่ก็ไม่ยอมนำเงินมาชำระ เพราะถ้าชำระคืนแล้วเข้าใจว่าอาจจะไม่ได้รับเงินกู้ในฤดูกาลต่อไป หากขอกู้ใหม่แล้วว่าจะถึงคิวของตนจะช้าไม่ทันการที่จะนำเงินไปลงทุน

สาเหตุดังกล่าวทำให้สมาชิกของสหกรณ์ไม่สามารถชำระหนี้กับสหกรณ์ได้ยังมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ ความซื่อสัตย์ของสมาชิกสหกรณ์ ความขยันขันแข็งของสมาชิก ความเอาใจใส่ของสหกรณ์ในการติดตามทวงถามหนี้ของพนักงานสินเชื่อ นโยบายการเร่งรัดหนี้ และ การดำเนินคดีของสหกรณ์ นโยบายการดำเนินธุรกิจที่ครบวงจรของสหกรณ์ การเอาอย่างของสมาชิกที่ไม่ส่งชำระหนี้ ตนเองก็ไม่ส่งชำระหนี้บ้าง ทำให้ทราบการประกอบอาชีพการเกษตรเป็นกิจการที่มีอัตราเสี่ยงสูง เพราะในด้านการผลิตเกษตรกรยังต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ ยังประสบกับปัญหาในด้านราคาพืชผล เกษตรกรจึงประสบกับความยากจนเป็นภาระหนักแก่ผู้ให้เกษตรกรกู้ยืมเงินไปลงทุนเป็นอย่างมาก

เทียนชัย รัตนดิลก (2523 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาของเกษตรกรที่มีสภาพหนี้สินและไม่สามารถชำระคืนได้ตามกำหนดสัญญา ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรประมาณร้อยละ 80 มีภาระหนี้อยู่ระหว่าง 100,000 – 500,000 บาท และประมาณร้อยละ 20 มีหนี้มากกว่า 500,000 บาท เกษตรกรไม่สามารถชำระหนี้ได้เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่ได้นำเงินไปลงทุนโดยตรงในการสร้างผลผลิต นอกจากนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่มีหนี้สินกู้ยืมมาจากหลายแหล่งด้วยกัน ทั้งขาดการทำแผนการใช้เงินและการชำระคืนเงินกู้ ประกอบกับเกษตรกรขาดทุนจากการทำการเกษตรอีกทางหนึ่งด้วย

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาร้อยเอ็ด รายงานการวิจัย การดำเนินงานสินเชื่อ (2527 : 11) กล่าวว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับการกำหนดเงินกู้ของเกษตรกรเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่ทางธนาคารได้ถือเป็นหลักในการพิจารณาการกู้เงินของลูกค้า เพื่อให้ลูกค้านำไปใช้ผิดจากวัตถุประสงค์ในการขอกู้ อันจะเป็นการสร้างภาระหนี้ให้กับลูกค้า และผลกระทบที่ตามมาคือลูกค้าไม่อาจที่จะชำระหนี้ได้ แต่ทางตรงกันข้ามถ้ากำหนดเงินกุน้อยเกินไปย่อมไม่เกิดประโยชน์แก่ลูกค้าเพราะต้องไปหาแหล่งเงินกู้ภายนอก ดังนั้น ธนาคาร

จำเป็นต้องกำหนดวงเงินกู้ที่เหมาะสมคือ ตามจำนวนอัตราจ่ายต่อรายได้เกณฑ์ที่ร้อยละ 31-50

บัญญัติ แก้วส่อง และคณะ (2533 : 66) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและวิธีการแก้ไข ปัญหาบ้านสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาจากธรรมชาติ ฝนแล้ง เกษตรกรพึ่งพานายทุนนอกหมู่บ้าน ไม่สามารถพึ่งพากุ่มเครือญาติได้ เนื่องจากทุกคนประสบปัญหาเดียวกัน ปัญหาตามมาจาก การพึ่งพานายทุน คือการใช้เงินมือเติบใช้ อย่างฟุ่มเฟือย เนื่องมาจากการที่หีบขี้มได้ง่ายสภาวะหนี้สินติดตตามมาเมื่อไม่สามารถใช้คืนได้ก็ต้องเอาโฉนดที่ดินไปจำนองไว้กับนายทุนเมื่อวงเงินสูงขึ้น ที่ดินก็ตกเป็นของนายทุนนอกหมู่บ้าน เกิดสภาวะหนี้สินและการสูญเสียที่ดินยังมีต่อเนื่อง ปัญหาดังกล่าวคลี่คลายลง ไปบ้าง เมื่อเกษตรกรสามารถกู้เงินจากสหกรณ์การเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ไปไถ่ถอนที่ดินหรือซื้อที่ดินคืนจากนายทุน แต่ภาวะหนี้ก็ยังอยู่โดยเปลี่ยนจากนายทุนนอกหมู่บ้านมาเป็น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือสหกรณ์การเกษตร

สมเกียรติ ฉายไชน์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ปี พ.ศ. 2539 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพอใจในการชำระหนี้ โดยเฉพาะที่เป็นปัจจัยเชิงบวกที่ดึงดูดให้สมาชิกไปชำระหนี้ คือความรู้สึกระหัดใจในการบริหารงานของสหกรณ์ รองลงมาเป็นประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ต่อการเร่งรัดหนี้ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ไปชำระหนี้เป็นปัจจัยเชิงลบที่ไม่สามารถไปส่งชำระหนี้ได้อันดับแรก สาเหตุมาจากมีรายได้น้อย รองลงมาคือรายจ่ายในครอบครัวสูงกว่าปีก่อนและราคาผลิตผลต่ำ

สิริรัตน์ มีแสง (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสินเชื่อของสหกรณ์ นิคมเฉพาะเขตตรวจสหกรณ์ที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า แหล่งเงินทุนสหกรณ์กู้เงินทุนจากภายนอก คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) กรมส่งเสริมสหกรณ์ ทุนดำเนินงานทั้งหมดจ่ายเงินกู้ให้กับสมาชิกทั้งเงินกู้ระยะสั้น ระยะปานกลาง สินเชื่อที่สหกรณ์จ่ายให้สมาชิกโดยเฉลี่ย 1 บาท เป็นเงินกู้ยืมจาก ธกส. 0.70 บาท จากกรมส่งเสริมสหกรณ์ 0.03 บาท และเป็นเงินทุนของสหกรณ์เอง 0.27 บาท สหกรณ์ได้รับชำระหนี้จากสมาชิกเป็นเงินต้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 70.72 ของเงินต้นที่ถึงกำหนดชำระและดอกเบี้ยโดยเฉลี่ย

ร้อยละ 86.26 ของดอกเบี้ยทั้งหมดสหกรณ์มีกำไรเฉพาะธุรกิจสินเชื่อโดยเฉลี่ยร้อยละ 68.83 ของรายได้ทั้งหมด

สุนทร บุษยาพิระภักดี (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้ค้ำเงินกู้ของ ครอบครัวยุทธการในชนบทของประเทศไทย ความเสี่ยงของสินเชื่อแต่ละท้องที่ ด้วยการ วิเคราะห์งบการเงินและทรัพย์สินในการประกอบการของครอบครัวในชนบท ผลการศึกษา พบว่า ครอบครัวในจังหวัดเชียงใหม่ มีความเสี่ยงของสินเชื่อจากการดำเนินงานน้อยที่สุด ส่วนครอบครัวในจังหวัดขอนแก่นและร้อยเอ็ด มีความเสี่ยงมากที่สุด และสาเหตุของการ ชำระหนี้ของเกษตรกรได้ลดลง ส่วนใหญ่มาจากมูลค่าผลผลิตต่อไร่ต่ำ ขนาดเนื้อที่ถือ ครอบครองน้อยและรายได้สุทธินอกการเกษตรมีน้อย

สุพจน์ วัฒนวิเชียร (2543 : 34-64) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการชำระ ค้ำเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด ซึ่งได้นำตัวแปรมาวิเคราะห์ จำนวน 9 ตัว คือ จำนวนเงินกู้ยืมจากสหกรณ์ ขนาดของฟาร์ม อายุการเป็นสมาชิก รายได้ รายจ่าย การใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ การทวงถามหนี้ของสหกรณ์ ทรัพย์สินในฟาร์ม และความรับผิดชอบของสมาชิกสหกรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการชำระ ค้ำเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์ จำนวน 4 ตัว คือ การทวงถามหนี้ของสมาชิกสหกรณ์ ผู้ที่ชำระ หนี้ได้ดีเกือบไม่ถูกทวงถามเลย และผู้ที่ชำระหนี้ไม่ได้จะถูกทวงถามบ่อยครั้ง ทรัพย์สินใน ฟาร์มสมาชิกที่มีทรัพย์สินมากไม่สามารถจะชำระหนี้ได้เสมอไป และส่วนใหญ่ไม่สามารถ ชำระหนี้ได้ เพราะจะนำเงินไปลงทุนด้านอื่น ความรับผิดชอบของสมาชิกวัดจากการเข้าร่วม กิจกรรมต่างๆ ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมจะมีความรับผิดชอบในการส่งชำระหนี้ได้ดี รายได้สมาชิก สหกรณ์ที่มีรายได้มาก ก็จะสามารถในการชำระหนี้มากเป็นไปตามส่วน ซึ่งทำให้มี อิทธิพลต่อความสามารถในการชำระหนี้ค้ำเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรยางตลาด จำกัด

สุพัฒน์ อัยไพบูลย์สวัสดิ์ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการธุรกิจ สินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรพรานกระต่าย จำกัด โดยมีมาตรการตรวจสอบการใช้สินเชื่อ และการติดตามชำระหนี้เงินกู้ของสมาชิกเป็นเครื่องมือในการควบคุมธุรกิจ ผลการดำเนิน ธุรกิจตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524-2529 ผลการศึกษาพบว่า เงินทุนให้สมาชิกกู้มาจาก ธกส. เป็น ส่วนใหญ่ และเป็นเงินฝากของสมาชิก การให้สินเชื่อแก่สมาชิกเป็นระยะปานกลางมากกว่า ระยะสั้น โดยสินเชื่อเฉลี่ยต่อสัญญาในปี พ.ศ. 2528-2529 ประเภทระยะสั้น เท่ากับ 6,224

บาท ประเภทระยะปานกลาง เท่ากับ 16,190 บาท การชำระหนี้เงินต้นของสมาชิกใน ปีพ.ศ. 2524-2525 เท่ากับร้อยละ 52.34 โดยมีแนวโน้มลดต่ำลงโดยตลอดเฉพาะใน ปีพ.ศ. 2528-2529 ชำระหนี้เงินต้นได้เพียงร้อยละ 20.57 และการชำระหนี้ดอกเบี้ยมีแนวโน้ม ลดต่ำลงเช่นเดียวกัน เกี่ยวกับสมาชิกทางด้านพฤติกรรมของการใช้สินเชื่อของสมาชิก ผลการ ศึกษาพบว่า ใช้สินเชื่อตรงวัตถุประสงค์ของการกู้เงินทั้งหมดร้อยละ 61.54 พฤติกรรมการ ชำระหนี้เงินต้นได้ทั้งหมดร้อยละ 40.66

ยุวดี พุทธระกูล (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้สินเชื่อของ เกษตรกรลูกค้า ธกส. ของเกษตรกรที่ปลูกข้าวเพียงอย่างเดียวในจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัด ร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ประมาณร้อยละ 61.90 และ 82.76 มีวัตถุประสงค์ในการกู้เงิน เพื่อซื้อปัจจัยการผลิตในสัดส่วนที่มากที่สุด และรองลงมาเพื่อซื้อเครื่องจักรเครื่องมือ อุปกรณ์การเกษตรการใช้จ่ายเงินกู้พบว่ามีการใช้เงินกู้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ได้สัญญา ร้อยละ 70 และใช้เงินกู้ในกิจกรรมต่างๆ ที่มีใช้การผลิต กล่าวคือ การใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์ ตามที่ได้ระบุไว้ในสัญญาเงินกู้ของครอบครัวเกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์และร้อยเอ็ด คิดเป็น ร้อยละ 52.38 และ 31.04 ตามลำดับ

ศิริพร ดรุณธรรม (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลต่อการชำระหนี้คืนของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรดอยสะเก็ด จำกัด ผลการศึกษาพบว่า สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไป ได้แก่ เนื้อที่ถือครองทำเกษตร ขนาดครอบครัวและจำนวนคน ที่ทำงานมีรายได้ในครอบครัว สิ้นทรัพย์ รายได้ และรายจ่าย ของสมาชิกทั้งหมดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกคือ ความต้องการถือเงินสดไว้เพื่อใช้จ่าย ไม่มีเงินสดเพียงพอในช่วงเวลาที่ต้องชำระคืนเงินกู้ และ บางรายมีรายได้ไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้

อรุณวรรณ กมล (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถใน การชำระหนี้ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการชำระหนี้ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ดอยสะเก็ด จำกัด ที่มีหนี้ถึงกำหนดชำระในปีทางบัญชี พ.ศ. 2533 ผลการศึกษาพบว่าสมาชิก มีหนี้ถึงกำหนดชำระเฉลี่ยครอบครัวละ 25,194 บาท สมาชิกสามารถชำระหนี้คืนตามกำหนด ได้หมด เฉลี่ยครอบครัวละ 19,159 บาท คิดเป็นร้อยละ 76.05 สมาชิกสามารถชำระหนี้คืน ตามกำหนดได้บางส่วน เฉลี่ยครอบครัวละ 3,455 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.71 สมาชิกไม่ สามารถชำระหนี้คืนตามกำหนด เฉลี่ยครอบครัวละ 2,579 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.24 และ

ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรคือ ค่าใช้จ่ายทั้งหมดของครอบครัว และรายได้ที่น้อยเป็นสาเหตุในการส่งชำระคืนเงินกู้ไม่ได้

อรรณพ รุ่งวิทยากร (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการชำระหนี้คืนของเกษตรกรชาวไร่อ้อยในเขตอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรทั้งกลุ่มที่ทดลองและกลุ่มควบคุมมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ลักษณะการกู้ยืมเงินทั้งสองกลุ่มมีความคล้ายคลึงกัน ส่วนการชำระหนี้ก่อนกิจกรรมแทรกแซงทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีหนี้ทุกคน หลังกิจกรรมแทรกแซง กลุ่มทดลองมีการชำระหนี้คืนแก่โรงงานน้ำตาล ร้อยละ 76.00 ส่วนการควบคุมมีการชำระหนี้คืน ร้อยละ 48.00 ซึ่งกลุ่มทดลองสามารถชำระหนี้คืนได้มากกว่า สภาพปัญหาและความต้องการของเกษตรกร กลุ่มทดลองหลังกิจกรรมแทรกแซงปัญหาและความต้องการ ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยลดลง ได้รูปแบบในการพัฒนาการชำระคืนของเกษตรกรในการที่จะทำให้เกษตรกรชำระหนี้ได้ตามกำหนดเวลา ต้องจัดให้มีการฝึกอบรมให้แก่เกษตรกรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่างๆ ให้มากขึ้น เช่น จัดส่งสื่อเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลมีการติดตามอย่างใกล้ชิด

อรรณพ รุ่งโรจน์นารักษ์ (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาสินเชื่อเพื่อการเกษตรในภาคตะวันออกของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณสินเชื่อเพื่อการผลิตของเกษตรกรขึ้นอยู่กับอายุและการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวสูงขึ้น ทำให้ปริมาณสินเชื่อเพื่อการผลิตลดลงแต่ก่อให้เกิดกำไรสุทธิ การลงทุนเพิ่ม อัตราส่วนระหว่างปริมาณ สินเชื่อเพื่อการผลิตต่อสินทรัพย์ในครอบครัว และประสิทธิภาพในการผลิตเพิ่มขึ้นทำให้ความต้องการสินเชื่อเพิ่มมากขึ้น และการวิเคราะห์ปริมาณสินเชื่อเพื่อการบริโภค สินเชื่อต่อทรัพย์สินในครอบครัว ค่าใช้จ่ายในการบริโภค และจำนวนสมาชิกในครอบครัวทำให้ปริมาณสินเชื่อเพื่อการบริโภคเพิ่มมากขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของหลายๆ ท่านที่ได้นำมาอ้างอิงเพื่อที่จะทำให้อธิบายว่า ปัญหาที่เป็นสาเหตุของการค้างชำระหนี้สมาชิกสหกรณ์การเกษตร ที่ได้นำมาอ้างนั้น เป็นการกล่าวถึงในพื้นที่อื่นๆ ผู้วิจัยเห็นว่าเหตุผลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว บางครั้งก็ไม่สามารถใช้กับพื้นที่ของสหกรณ์การเกษตรเมืองมหาสารคาม จำกัด จากการวิเคราะห์ของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพอที่จะสรุป สาเหตุหรือปัจจัยในการค้างชำระหนี้ได้คือ

1. เกิดจากความล้มเหลวทางการผลิต เนื่องมาจากภัยธรรมชาติ

2. การเร่งรัดหนี้หรือการเรียกเก็บหนี้ไม่มีประสิทธิภาพขาดการทวงถามที่ใกล้ชิด
3. ขาดการตรวจสอบการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ เมื่อสมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้ว
4. เกิดจากการขาดความเข้าใจในธุรกิจสินเชื่อว่าต้องส่งชำระเมื่อใด
5. สมาชิกนำไปใช้บริโภคในครัวเรือนมากกว่าการนำไปลงทุนตามวัตถุประสงค์ในการขอู้
6. สมาชิกเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์มีอัตราที่ต่ำกว่าเงินกู้นอกระบบ
7. ราคาผลผลิต ตลาดการรับซื้อสินค้าไม่แน่นอน
8. การทวงถามหนี้ของสมาชิกสหกรณ์
9. ทรัพย์สินในฟาร์มของสมาชิกสหกรณ์มากก็ไม่ใช่จะชำระหนี้เสมอไป
10. ความรับผิดชอบของสมาชิก วัดจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ คือ ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมจะมีการชำระหนี้ได้ดี
11. รายได้ของสมาชิก ที่มีรายได้มากจะมีความสามารถในการชำระหนี้ได้มากตามสัดส่วน

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์ เนื่องจากประสพภัยธรรมชาติ เกิดโรคแมลง ศัตรูพืช ราคาผลผลิตตกต่ำ มีการใช้เงินกู้นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ ที่แจ้งไว้ กับสถาบันเกษตรกรที่กู้เงินไป ลงทุน และใช้เงินกู้ไม่ก่อให้เกิดผลผลิต เป็นการใช้เงินกู้เพื่อการบริโภค การกู้ยืมเงินของเกษตรกรจะมีความสัมพันธ์กับขนาดของฟาร์ม การชำระหนี้ของเกษตรกรทั่วไปขึ้นกับรายได้ ค่าใช้จ่ายในการบริโภค การชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์ขึ้นกับการให้บริการด้านต่าง ๆ ของ สหกรณ์ รายได้ ค่าใช้จ่ายทั้งหมดของครอบครัว อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ จำนวนเงินกู้ ความรับผิดชอบของสมาชิกสหกรณ์ในการสร้างจิตสำนึกต่อการชำระหนี้ ขนาดเนื้อที่ถือครองเนื้อที่ทำการเกษตร ขนาดครอบครัว จำนวนแรงงานในครอบครัว มูลค่าทรัพย์สินในฟาร์ม และพฤติกรรมการใช้เงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์เอง

การศึกษาทั้งหมดที่กล่าวมานั้น เป็นการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ แต่ช่วงระยะเวลา สถานที่ ที่ศึกษาแตกต่างกันออกไป ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึง ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการค้างชำระหนี้เงินกู้ของสหกรณ์การเกษตรเมืองมหาสารคาม จำกัด พ.ศ. 2542 – 2543